

znanosti v procesih demokratizacije, pa najsi bodo ti zgodovinski ali sodobni. Tudi s tega vidika vsebuje knjiga *Razvoj politične znanosti* pomembno sporočilo.

Adolf Bibič

FRANC PEDIČEK

Pedagogika danes

(Založba Obzorja Maribor, 1992)

V delu *Pedagogika danes* je avtor poglobljeno sistematiziral svoja razmišljanja in spoznanja o vzgoji in pedagogiki, o čemer je objavil že vrsto pomembnih razprav. S podnaslovom *Poglavja za antropološko snovanje slovenske pedagogike* opozarja, da ga vodi težnja po antropološkem utemeljevanju vzgoje in pedagogike, vendar k temu lahko dodamo, da je v delu enako močna težnja k razvijanju in oblikovanju znanstvene identitete pedagogike pri nas. Pri tem sta pomembna antropološko izhodišče in naravnost. Avtor izhaja iz tega, da je vzgoja prvinško človeški pojav in šele nato in na teh podlagah družbeni pojav. V tem delu je ponovno odločno poudaril misel, ki jo je javno že predstavil na drugem posvetu slovenskih pedagogov na Bledu leta 1971. V pričujočem delu je jasno razvil tudi drugi pol problema, namreč da je vzgoja hkrati tudi družbeni pojav, ne pa le družbena funkcija v funkciji družbe. Vzporedno in tesno s tem povezano je pedagogika »tudi in hkrati – predvsem pa – človekoslovna ali antropološka znanost« (str. 15). Na teh izhodiščih avtor gradi znanstveno identiteto pedagogike in pronicljivo osvetljuje značilnost pedagogike na Slovenskem po letu 1945. S svoje dosledno antropološke znanstvene teoretske usmeritve osvetljuje odklon, ki ga je v omenjenem časovnem (razvojnem) obdobju naredila pedagogika pri nas, ko se je postavila le v funkcijo drugega, sekundarnega pola, to je le v družbeno funkcijo. Ta odklon v pragmatično utilitarni družbeni lok je pedagogiko močno slabil v sami njeni biti – to je v njeni znanstveni identiteti. V tem

smislu lahko razumemo Pedičkovo obravnavo paradigmatkega loma današnjih znanosti, posebno pa še osvetljevanje razvoja paradigem slovenske pedagogike, identitete pedagoške znanosti, teorije vzgoje in izobraževanja in posameznih sestavin ter značilnosti vzgoje in pedagogike. Z obravnavo teh vprašanj je avtor ustvaril dragocen prispevek k teoriji pedagoške znanosti, zarisal njene glavne okvire in obeležja znanstvene identitete, nakazal njeno epistemološko substanco in jo tako obvaroval usodne odvisnosti od nihanj in sprememb na ravni dnevno aktualnih družbenopolitičnih nihanj in različnih ideoloških vrenj. Pedagogika s svojo znanstveno identiteto zmore avtonomnost v odnosu do vseh tistih silnic, ki izvirajo iz različnih aktualnih družbenih potreb in interesov in želijo vzgojo in izobraževanje krojiti po svoje. Le pedagoška teorija z jasno znanstveno identiteto je lahko z drugimi sestavinami dobra podlaga izobraževalni in vzgojni praksi. Opirajoč se na svojo lastno znanstveno utemeljenost pedagogika samo sebe in izobraževalno-vzgojno prakso lahko lažje obvaruje raznih sunkov v večje odklone od njene prvinske značilnosti.

Pediček je zlasti v prvem delu svojega dela, ki zajema prvih sedem poglavij, prispeval pomemben delež k znanstveni teoriji pedagogike, torej k njeni znanstveni identiteti in substanci in s tem veliko tudi k temu, da pedagogika ni več nujno v služnostnem odnosu do družbe in njenih vladajočih sil, ampak suvereno obravnava in razvija svoje področje obravnave oziroma predmet svojega dela. V tem smislu je Pedagogika danes prvo zaokroženo pedagoško teoretsko delo pri nas po letu 1945, ki vzgojo in pedagogiko obravnava iz njiju samih s temeljitim znanstvenoteoretskim analitičnim antropološko usmerjenim miselnim pristopom in ni enostavna deskriptivna preobrazba družbenih deklaracij o vzgoji in izobraževanju v pedagogiko in vzgojno-izobraževalno prakso. Znotraj tega obsežnega okvira in zahtevne obravnave jedrnih vprašanj kot celote avtor osvetljuje in na novo definira tudi posamezne značilnosti in vidike vzgoje in izobraževanja, ki jih ta ima ne glede na značilnosti konkretnih trenutnih družbenih razmer.

Želja, da bi zajel in strukturiral pedagoško znanost kot celoto, avtorja na določenih mestih vodi v podrobno strukturiranje posameznih vprašanj, kar pa na nek način bralca

obremenjuje, ker ga oddaljuje od celote oziroma otežuje dojemanje miselne celote, ki jo prinaša delo.

V drugem delu – vključno z osmim poglavjem in do konca – avtor prikazuje temeljna strukturna konstitutivna disciplinarna področja pedagogike, kar na prvi pogled daje vtis, da se oddaljuje od metodološkega okvira prvega dela. Globlji razmislek pa privede do tega, da temeljit znanstvenoraziskovalni pristop k obravnavi vzgoje in izobraževanja in pedagogike logično vodi k takšnemu strukturnemu razčlenjevanju, ki razkriva skupni koren posameznih pedagoških disciplin, ki sestavljajo sistem pedagoške znanosti. Kljub temu pa je ta del bolj fragmentaren prikaz nekaterih pomembnih konstitutivnih področij pedagogike. Ob tem pa je treba opozoriti na deveto poglavje, ki načenja in le nakazuje obravnavo izobraževanja, izhajajoč z didaktološke

ravni in usmerja k razvijanju didaktologije kot nujne znanstvenoteoretske podlage izobraževanja, predvsem intencionalnega in inštitucionaliziranega.

Tu se avtor loteva problema, ki vsekakor ima več in večje razsežnosti, kot jih prikazuje in obravnava tradicionalna didaktika, vendar avtor tu le skicira splošni okvir in znotraj njega postavi le nekaj poudarkov, ki so lahko za usmeritev pri nadaljnji obravnavi.

Delo je sklenjeno s simbolno pomenljivim poglavjem – Jutrišnjost vzgoje in izobraževanja – kjer avtor nakaže »vnaprejšnjo analizo«
vzgoje in izobraževanja. Prav ta vnaprejšnost pa zahteva dobre znanstvenoteoretske podlage, Pedičkovovo delo je pomemben del prav tega.

Martin Kramar